

REHBER ARAÇ SETİ

ZİHİNSEL ENGELLİ GENÇLERDE DUYGULANIMI ARTIRMAYA YÖNELİK OYUNLAR

Proje n° BG01-KA220-YOU-000087092

Co-funded by
the European Union

ZİHİNSEL ENGELLİ GENÇLERDE DUYGULANIMI ARTIRMAYA YÖNELİK OYUNLAR

Proje n° BG01-KA220-YOU-000087092

Proje

GIAff4ID (Zihinsel Engelli Gençlerde Duygusalılığı Artırmaya Yönelik Oyunlar) projesi, Zihinsel Engelli Gençlerin cinsel eğitimi ve duygulanımı hakkındaki stereotipleri kırmak istiyor ve sağlıklı cinsel veya duygusal ilişkilerle ilgili seçimler konusunda bağımsızlık kazanmanın engelli kişilerin toplum yaşamına katılımını artırdığını gösteriyor.

Ortaklık

- Nationalna Asotsiatsia Na Resursnite Uchiteli (NART)
- Centro di Ricerche e Studi Europei - future business (CRES)
- European Association of Service Providers for Persons with Disabilities (EASPD)
- Eyropaiko Institoyto Topikhs Anaptykshs (EILD)
- Associacio Programmes Educatius Open Europe (Open Europe)
- Zihinsel Yetersiz Çocukları Yetiştirme ve Koruma Vakfı (ZICEV)

Co-funded by
the European Union

Projenin Amacı

GIAff4ID'nin genel amacı gençlik çalışanlarına Zihinsel engelli gençler ile ilgili Cinsellik ve Duygulanım eğitimi sunabilmeleri için uyarlanabilir araçlar sağlamaktır.

Özellikle bu proje:

- Zihinsel engelli gençlerin cinselliği ve duygusallığı ele alınırken savunmacı söylemden **olumlu söyleme geçişi** teşvik eder.
- Zihinsel engelli gençlerin cinsel veya romantik ilişkileri hakkında bilinçli seçimler yapma konusunda bağımsızlık kazanmasını desteklemek ile topluluk yaşamına entegrasyon ve katılım arasındaki bağlantıyı temsil eden bir **topluluk söylemini** vurgular.
- Zihinsel engelli gençlerin cinsellikleri ve duygusallıkları hakkında bilinçli ve uygun kararlar vermesini desteklemelerine yardımcı olmak amacıyla gençlik çalışanlarının becerilerinin gelişmesini sağlamak üzere eğitim araçları geliştirilmesini ve **kişiyeye özel içerik** oluşturulmasını destekler.
- Gençlik çalışanlarının söylemi değiştirme, **öz savunuculuğu** teşvik etme ve Zihinsel engelli gençleri cinsel ve duygusal ihtiyaçlarını, beklentilerini ve seçimlerini ifade etme konusunda güçlendirmenin gerekliliği konusundaki anlayışı destekler. Esnek öğrenme hedefleri ve oyun tabanlı öğrenme yaklaşımı aracılığıyla farklı öğrenme ihtiyaçlarına uyum sağlama ve kapsayıcı olma ihtiyacını kabul eder.

Rehberlik Araç KİTİ: Proje kapsamında üretilen çıktılardan sadece biri

Proje kapsamında başka ürünler de geliştirildi. Bunlardan biri, gençlik çalışanlarını ve bakıcılarını **Oyuna Dayalı Öğrenme Faaliyetleri (GBLA)** ile tanıştırmak ve onlara ilgili cinsel ve duygusal eğitimi vermeleri için uyarlanabilir bir araç sağlamak üzere zihinsel engelli gençlere yönelik olarak hazırlanmış **Oyunlar Özetidir**. Böyle bir yaklaşım, hem sosyal hizmet uzmanlarına yeni araçlar ve öğretim materyalleri sunarak hem de bu yepyeni öğrenme yönteminden yararlanabilecek zihinsel engelli gençlerin konuya ilişkin genel anlayışlarını geliştirerek büyük ölçüde yardımcı olacaktır. Proje ortakları, bu araç kitinin projenin bir parçası olarak üretilen diğer materyallerle birlikte okunmasını şiddetle tavsiye etmektedir.

Sorumluluk Reddi Beyanı

Avrupa Komisyonu'nun bu yayının üretimine verdiği destek, yalnızca yazarların görüşlerini yansıtan içeriklerin onaylandığı anlamına gelmez ve Komisyon, burada yer alan bilgilerin herhangi bir şekilde kullanılmasından sorumlu tutulamaz.

İçerik Tablosu

Bu araç kitinin amacı gençlik çalışanlarına cinsellik ve duygusallık konusunda zihinsel engelli gençlerin ihtiyaçlarına uygun materyal ve içerik sağlamaktır.

Bölüm 1 - Zihinsel engelli gençlere yönelik cinsel eğitim ve duygulanım konusuna ilişkin özel bilgiler

- Mevzuata Giriş - Cinsel Sağlık ve Üreme Sağlığı Hakları
- Gençlik Çalışanlarının Önemli Rolü
- Zihinsel Engelli Bireylerin Cinsel Eğitimi ve Etkililiğine İlişkin Bazı Konular

Bölüm 2 - Cinsellik ve duygulanım alanında zihinsel engelli gençlerle çalışan gençlik çalışanlarına öneriler

- Gençlik çalışanlarına zihinsel engelli gençlerde cinsel eğitim ve duygulanım konusundaki söylemin nasıl değiştirilebileceğine dair öneriler
- Zihinsel engelli gençlerin cinsel ve duygusal ihtiyaçları, istekleri ve beklentileri hakkında konuşmalarını nasıl teşvik edeceklerine dair öneriler

BÖLÜM 1

Mevzuata Giriş - Cinsel Sağlık ve Üreme Sağlığı Hakları

Cinsel sağlık ve üreme sağlığı ve hakları insan haklarıdır.

Hem uluslararası düzeyde hem de Avrupa düzeyinde çok çeşitli yasa ve düzenlemeler bunların önemini kabul etmekte ve yüceltmektedir.

Engelli kişiler cinsel sağlık, üreme sağlığı, hakları ve hizmetlerinden özgürce ve tam olarak yararlanma ve bunlara erişme konusunda eşit haklara sahiptir

Avrupa Birliği ve Üye Devletleri tarafından onaylanan Birleşmiş Milletler Engelli Hakları Sözleşmesi (UNCRPD), engellilerin yaşamın her alanında herkesle aynı insan haklarına sahip olduğunu açıkça belirtmektedir.

Engelli kişilerin cinsel sağlık ve üreme sağlığı haklarından özgürce ve tam olarak yararlanma ve bunlara erişim hakkı birçok maddede teyit edilmiştir.

Ana Madde: Madde 12:

- Engelli kişilerin kanun önünde eşit tanınma ve başkalarıyla eşit temelde hukuki ehliyeteye sahip olma hakkını kapsar.
- Hukuki ehliyet, haklara sahip olma ve bunları kullanma yeteneğidir. Topluma anlamlı katılımın anahtarıdır. Bu, tüm bireylere tanınan doğuştan gelen bir haktır!
- Yasal ehliyetin kullanılmaması, kişinin istihdam hakkına, bağımsız yaşamasına, sağlığına, zihinsel ve fiziksel bütünlüğüne vb. müdahale edebilir.
- Yasal ehliyet cinselliği de kapsar.
- Kişinin kendi yasal ehliyetini etkili bir şekilde kullanması için uygun desteği almasını ifade eder.

Mevzuata Giriş - Cinsel Sağlık ve Üreme Sağlığı Hakları

Cinsel Sağlık ve Üreme Sağlığı hakları ne anlama gelir?

- Her birey cinsel sağlık ve üreme sağlığı konusunda kendi seçimlerini yapma hakkına sahiptir.
- Her birey özgür ve bilinçli karar verme yeteneğine sahip olmalı ve doğru, uygun maliyetli, erişilebilir ve yüksek kalitede bilgi ve hizmetlere erişebilmelidir.
- Cinsel sağlık ve üreme sağlığı hakkı, tatmin edici ve güvenli bir cinsel yaşamın yanı sıra üreme yeteneği ve bunun yapılıp yapılmayacağı, ne zaman ve ne sıklıkta yapılacağına karar verme özgürlüğünü de içerir.

Birleşmiş Milletler Engelli Hakları Sözleşmesinin (UNCRPD) cinsel ve üreme haklarını zenginleştiren diğer maddeleri:

- 3. ve 4. maddeler, engelli bireylerin bireysel özerklik ve bağımsızlığa sahip olmasının yanı sıra karar alma süreçlerine aktif olarak katılmalarının önemini vurgulamaktadır.
- 17. Madde fiziksel ve zihinsel bütünlükle ilgilidir.
- 22. madde özel hayatın gizliliğine müdahaleden kaçınma yükümlülüğünü düzenlemektedir.
- 23. Madde ise, engelli kişilerin evlenme hakkından yararlanabilmelerini, doğurganlıklarını koruyabilmelerini ve doğum sayısı ve aralığı konusunda özgürce ve sorumlu bir şekilde karar verebilmelerini sağlamak için evlilik, aile, ebeveynlik ve ilişkilerle ilgili tüm konularda ayrımcılığın ortadan kaldırılmasını talep etmektedir. Bu hakların kullanımında engellilerin yaşlarına uygun bilgiye, üreme ve aile planlaması eğitime erişimleri ve bu konuda gerekli tedbirlerin alınması gerekmektedir.
- 25. madde sağlık alanında özgür ve bilgilendirilmiş onam hakkıyla ilgilidir.

Mevzuata Giriş - Cinsel Sağlık ve Üreme Sağlığı Hakları

Cinsel Eğitimin Tanımı?

Her ülkenin cinsellik eğitimi de dâhil olmak üzere cinsellikle ilgili kavramları tanımlayan (ya da içermeyen) kendi ulusal mevzuatı olduğundan bir tanım yapmak oldukça karmaşık olabilir.

Bu Araç Setinde Dünya Sağlık Örgütü (WHO) tarafından sağlanan tanıma atıfta bulunacağız:

"Cinsellik eğitimi, cinselliğin bilişsel, duygusal, sosyal, etkileşimli ve fiziksel yönlerinin öğrenilmesi anlamına gelir. Cinsellik eğitimi erken çocukluk döneminde başlar, ergenlik ve yetişkinlik boyunca devam eder. Çocuklar ve gençler için cinsel gelişimin desteklenmesi ve korunması amaçlanır. Aşamalı olarak uygulanır. Çocukları ve gençleri kendi cinselliklerini anlamaları ve bundan keyif almaları, güvenli ve tatmin edici ilişkiler kurmaları ve kendilerinin ve diğer insanların cinsel sağlığı ve refahı konusunda sorumluluk almaları için bilgi, beceri ve olumlu değerlerle donatır ve güçlendirir. Yaşamlarının kalitesini artırmaya ve şefkatli ve adil bir topluma katkıda bulunmaya yardımcı olur" (WHO Avrupa Bölge Ofisi ve Federal Sağlık Eğitimi Merkezi 2010)

"Tüm insanların cinselliğini kabul eden ve onaylayan doğru ve gelişimsel olarak uygun cinsel sağlık eğitimi, bir gencin kendini, ilişki güvenliğini ve sorumluluğunu öğrenmesi için gereklidir."

Pozitif
Yaklaşım

Güçlendirme

Mevzuata Giriş - Cinsel Sağlık ve Üreme Sağlığı Hakları

Dünya Sağlık Örgütü 2006 yılında cinselliği "*yaşam boyunca insan olmanın temel unsuru*" olarak tanımlar. Ayrıca cinsel açıdan sağlıklı toplumlar geliştirmek için politika yapıcılar, eğitimciler ve sağlık hizmeti sağlayıcıları tarafından paylaşılması ve teşvik edilmesi gereken cinselliğe olumlu yaklaşımın teşvik edilmesinin önemini de vurgular.

Engelli gençler, engelli olmayan akranlarıyla aynı cinsel sağlık ve üreme sağlığı ve haklarına sahiptir.

Engelli gençler cinsel olarak aktiftirler ve cinsellikleri, ilişkileri ve kimlikleriyle ilgili benzer ihtiyaç ve endişelere sahiptirler.

Ancak engellilik ve cinsellik konusunda olumsuz toplumsal tutumlar ve damgalanma sürüyor.

Engelli gençlerin cinsel sağlık ve üreme sağlığı bilgi düzeylerinin düşük olduğu tespit edilmiştir.

Bu düşük seviye, onları tehlikeli cinsel davranışlara ve istismara ilişkin yüksek risklere maruz bırakmakta ve genel olarak hukuki ehliyetlerini kullanmalarını ve bedenleri ve ilişkileriyle ilgili özgür ve bilinçli kararlar alma yeteneklerini olumsuz etkilemektedir

Cinsiyetlerarasılık - Gençlik ve Engellilik

Gençlik - Engelli gençler, yetişkinliğe giden yolda engelli olmayan gençlere göre orantısız bir şekilde etkilenmektedir. Engelli olmayan akranlarıyla karşılaştırıldığında izole edilme olasılıkları daha yüksektir ve eğitim, istihdam veya sağlıklı cinsel ilişkilere ulaşma olasılıkları daha düşüktür.

Engelli çocukların katılımının önündeki en büyük engeller damgalanma, önyargı, bilgi eksikliği, eğitim ve kapasite geliştirme eksikliğidir.

Mevzuata Giriş - Cinsel Sağlık ve Üreme Sağlığı Hakları

Zihinsel Engel

Zihinsel veya psikososyal engelli kişiler, özellikle de kadınlar ve kız çocukları, daha fazla şiddet ve istismar riskine maruz kalmaktadır.

Zihinsel veya psikososyal engeli olan kişiler sıklıkla vesayet veya başka kısıtlar altına alınmakta ve bu kişiler hukuki ehliyetlerinden yoksun bırakılmaktadır.

Zihinsel veya psikososyal engeli olan kişiler, özellikle de kadınlar ve kız çocukları sıklıkla ayrımcılığa uğruyor ve stereotiplere ve yoğun damgalanmaya maruz kalıyor.

Engelli kişiler hâlâ cinsel sağlık ve üreme sağlığı ve haklarına özgür ve tam erişim ve bunlardan yararlanamama sorunuyla karşı karşıyadır.

Engeller çoktur ve şunları içerir:

Damgalanma
ve sosyal
yanılgı

Sınırlı kişisel
özerklik

Yetki eksikliği

Erişilebilir cinsel
sağlık ve üreme
hizmetlerinin ve
bilgilerinin
eksikliği

Yetersiz
eğitilmiş
personel ve
uyumsuz
hizmetler

Mevzuata Giriş - Cinsel Sağlık ve Üreme Sağlığı Hakları

Cinsel eğitim ve duygulanım, engelli kişiler için basmakalıp bir şekilde temel olmayan konular olarak kabul edilir.

Zihinsel engelli gençlerin cinsellikleri ve duygulanımları savunmacı bir biçimde, daha savunmasız oldukları ön plana çıkarılan, zarar, istismar ve şiddetten korunmaya odaklanan bir söylemle inceleniyor.

Zihinsel engelli gençlerin duygusallığı ve cinselliği konusunu ele alırken söylemi olumsuz bir yaklaşımdan olumlu bir yaklaşıma kaydırmak önemlidir.

All young people need access to and can benefit from sexual health information. Young people with disabilities have the same right to this education as their peers. However, considerations must be made in order to modify the program to allow for information to be understood and learned in a way that is meaningful to them.

It is essential to provide with accessible and high-quality education materials that are adaptable to the different learning needs.

Engelli kişiler de diğer insanlar gibi özgürce ve tam olarak cinsel sağlık ve üreme sağlığı ve haklarından yararlanma ve bunlara erişme hakkına sahiptir. **Bu, onların topluluğa entegrasyonuna katkıda bulunur, yaşamın bu alanında karar alırken özerkliklerini ve bağımsızlıklarını destekler ve sonuçta istismarın önlenmesine yardımcı olur.**

Cinsel eğitim, engelli çocukların ve gençlerin cinsel gelişimlerini destekler, sağlıklarına ve refahlarına katkıda bulunur.

Gençlik Çalışanlarının Önemli Rolü

"Eğitim ve beceri uygulamaları, gencin yetenekleri ne olursa olsun, sağlıklı ve karşılıklı saygılı davranışı teşvik etmenin anahtarıdır" (Gençlik Savunucusu, 2016).

Bu proje kapsamında gerçekleştirilen masa başı araştırması ve görüşmeler, çoğu ülkede **cinsel eğitimin okullarda yeterince ele alınmadığını veya yeterince kapsamadığını** göstermektedir:

- Cinsel eğitim genellikle öncelikle üreme biyolojisi ve cinsel yolla bulaşan enfeksiyonların önlenmesine odaklanır;
- Bu konular önemli olsa da cinsellik ve duygulanımın rıza veya cinsiyet kimliği gibi daha geniş yönleri genellikle eksiktir;
- Kültürel, toplumsal ve dini faktörlerin yanı sıra bazı durumlarda güncelliğini kaybetmiş mevzuatlar, belirli bir ülkedeki okullarda homojen bir şekilde tamamlanmış ve etkili bir cinsel ve duygusal eğitimin sağlanmasının önündeki temel engellerdir;

Ayrıca sonuçlar zihinsel engelli gençlerin bu durumdan orantısız bir şekilde etkilendiğini bildiriyor:

- **Engellilik ve cinsellik ile ilgili damgalama, olumsuz toplumsal tutumlar ve yanlış anlamalar**, açık ve kapsayıcı tartışmaları ve cinsel eğitimi engellemektedir;
- **Kapsayıcı müfredatın ve uygun öğretim materyallerinin eksikliğinin yanı sıra öğretmen ve eğitimcilere yönelik eğitim eksikliği** nedeniyle kapsamlı cinsel eğitime erişimdeki engeller;
- Cinsel sağlık ve duygusal ihtiyaçlarını karşılayan **destek ağlarına sınırlı erişim**;

Gençlik Çalışanlarının Önemli Rolü

Eğitimciler ve gençlik çalışanları benzersiz bir konumdadır çünkü genç izleyici kitlesinin farklı becerilerini ve öğrenme tarzlarını biliyorlar ve bu nedenle cinsellikle ilgili bilgilerin bir gence ne zaman ve nasıl iletilmesi gerektiğine ilişkin kararları desteklemek için iyi bir konumdalar.

- Eğitimcilerin öğrencilerin büyüme ve gelişmelerine yardımcı olma sorumluluğu vardır ve cinsellik bu büyümenin bir parçasıdır.
- Yeterli cinsel sağlık eğitimi eğitilmiş eğitimciler/gençlik çalışanları tarafından verilmelidir. Cinsel eğitim, Zihinsel engelli gençlerin güçlendirilmesi, ihtiyaçlarına cevap verilmesi ve refahının artırılmasına katılım amacıyla cinselliğe olumlu bir yaklaşımla birlikte öğretilmelidir.
- İçerik ve öğretim yöntemleri esnek olmalı ve bireyin ihtiyaçlarını karşılayacak şekilde değiştirilmelidir.
- Eğitimciler/gençlik çalışanları, gençlerin gelişim düzeyi, kültürel ve ailevi bağlamları vb. gibi faktörleri dikkate alan olumlu ve ilerici bir eğitim planının hazırlanmasına ebeveynleri/vasileri dahil etmelidir.
- Gençlik çalışanlarının, birlikte çalıştıkları genç hakkında, engelliliğin çeşitliliği, öğrenme yetenekleri ve cinsel deneyimler de dahil olmak üzere mümkün olduğunca çok şey öğrenmesi çok önemlidir.
- Engelli gençlerin hukuki ehliyeti her zaman tartışmanın merkezinde olmalıdır. Eğitimciler ayrıca izleme ve değerlendirme/geribildirim süreçleri dahil olmak üzere cinsel eğitimin geliştirilmesi ve uygulanması sürecine engelli kişileri de dahil etmelidir.
- Gençlerin cinsellik eğitimindeki rollerini ve sorumluluklarını açıkça tanımlamak için ebeveynler, öğretmenler, sağlık hizmeti sağlayıcıları ve diğer eğitimciler arasında açık tartışmalar yapılması gerekmektedir.

Zihinsel Engelli Gençlerin Cinsel Eğitimi ve Etkililiğine İlişkin Bazı Konular

Bu bölüm, zihinsel engelli gençlerin kendilerini hazırlıksız ve/veya yetersiz donanıma sahip hissettiklerini belirttikleri bazı konuların bir derlemesidir. Burada yer alan bilgiler, zihinsel engelli gençlerin gençlik çalışanları tarafından ortak ülkelerin her birinde gerçekleştirilen bir dizi görüşmenin sonucudur.

General Conclusions

Zihinsel engelli gençler, cinsel ve duygusal kapasiteleri konusunda toplumun hâlâ sahip olduğu olumsuz söylem ve damgalamadan etkilenme eğilimindedir.

Cinsel ve duygusal konular hâlâ büyük ölçüde tabu. Görüşmeler sırasında, ilgili sorular sorulduğunda bu durum gözle görülür bir utanç ve utangaçlığa yansdı.

General Conclusions from Interviewers

Genel olarak görüşmelere katılan gençlik çalışanları aşağıdaki noktaları dile getirdi:

- Hedef kitlenin (12-17 yaş arası), hem anlayış hem de ebeveyn izni alma becerisi açısından belirli konuların tartışılması için sürekli olarak çok genç olduğu düşünülüyordu.
- Bazı gençlik çalışanları, bu konuları etkili ve erişilebilir bir şekilde ele almalarını sağlayacak yasal çerçevelerin ve resmi eğitimin eksikliğini vurguladılar.
- Cinsiyet kimliği gibi cinsiyete özgü bazı konuların tartışılması, sosyal ve dini faktörler nedeniyle bazı ülkelerde zordu.
- Hedef kitlenin kendi görüşlerini ifade etmekte zorlandıkları sıklıkla rapor edildi.
- Cinsellik ve duygusal eğitimin bir parçası olarak, özellikle çizimler, karikatürler, videolar vb. aracılığıyla grafik materyallere yer verilmesinin önemi vurgulandı.
- Konunun bu hedef kitleye (reşit olmayanlar) yönelik olarak ele alınmasında ebeveynlerin katılımı gerekli ve kaçınılmazdır.

Zihinsel Engelli Gençlerin Cinsel Eğitimi ve Etkililiğine İlişkin Bazı Konular

Genel olarak cinsel eğitim hakkında

Zihinsel engelli gençlerin hayatında cinsellik bir öncelik olarak görülmemektedir.

- Genel olarak, cinsel eğitime ilişkin aşinalık ve bilgi çok sınırlıdır. Ek olarak, kişisel cinsel aktivite ve karar alma (örn. cinsel zevk, cinsel arzular) ile ilgili konular ne kadar fazla tartışılırsa, anlayış o kadar az net olur. Bazı görüşmeciler bunun kendilerini bu konularda daha pasif bir aktör olarak gördükleri gerçeğini yansıttığını söyledi.
- Kullanılan kelimeler ne kadar genel/somut değilse (örneğin, "aşk", "ilişki"), anlayış o kadar az nettir.
- Cinsellik hakkında konuşmak için güvenli bir alanın veya fırsatın bulunmamasının, çoğu katılımcının cinsellik hakkında soru sormamasının veya tavsiye almamasının nedeninin bir parçası olabileceği gözlemlendi. Bu nedenlerden dolayı, cinsel konuları tartıştıkları ana (ancak çoğu zaman ara sıra) irtibat kişisi olarak ebeveynler sıklıkla gösteriliyordu. Ebeveynlerin yanı sıra internet ve sosyal medya da zihinsel engelli gençlerin cinsellik konusunda bilgi edinmeleri için ana kaynak olarak gösterildi. Bu kaynaklar, uygun yönergelerin yokluğunda, özellikle de "sahte haberlerin" ve yanıltıcı bilgilerin yayılmasıyla birlikte, öğretici olmaktan çok zararlı olabilir.
- Cinsiyet bileşeni rapor edilmiştir: Cinsel konularda bilgi sahibi olma ve görüşme yapmak için ebeveyn izni alma becerisi, zihinsel engelli kızlarda erkeklere göre daha düşüktü.

Zihinsel engelli gençlere yönelik cinsel bilgilerin, aldıkları eğitime değil, büyük ölçüde arkadaşlarından, ailelerinden veya sosyal platformlardan alabilecekleri/duyabilecekleri bilgilere dayandığı tespit edildi.

Zihinsel Engelli Gençlerin Cinsel Eğitimi ve Etkililiğine İlişkin Bazı Konular

Cinsiyetle ilgili spesifik konular hakkında

- Bir tür cinsel eğitim almış katılımcılar arasında kapsanan konular yalnızca mahremiyet, kişisel hijyen ve istismara karşı korunma ile ilgiliydi.
- Katılımcıların çoğu cinsel yönelim ve cinsiyet kimliği konusunda bilgi sahibi değildi.
- Katılımcıların çoğu cinsel zevk, cinsel istek ve otoerotizm hakkında bilgi sahibi değildi.
- Katılımcıların çoğu seks hakkında konuşmaya fırsat bulamadıklarını ve bunu yaparken de utandıklarını ifade etti.

- Çoğu katılımcı aile ve arkadaşlık konularını bir dereceye kadar anladığını gösterdi.
- Çoğu katılımcı seks faaliyetini tamamen fiziksel bir bakış açısıyla tanımlayabilmektedir.
- Bazı ülkelerde katılımcı rıza kavramı konusunda güçlü bir farkındalık sergiledi.

Gençlik çalışanları tarafından belirlenen spesifik zorluklar

- Zihinsel engelli gençlerin cinsel eğitimine yönelik yasal çerçevelerin bulunmaması.
- Gençlik çalışanlarına yönelik kişiselleştirilmiş, esnek, erişilebilir ve etkili cinsel eğitim sağlanması konusunda konuyla ilgili eğitim, bilgi ve materyallerin yetersizliği.
- Engelli gençlere yönelik yapı ve 'güvenli alan' eksikliği ve gençlik çalışanlarının iletişim kurmasının yanı sıra ebeveynlerin katılımını da sağlamak.
- Ebeveynlerin direnci
- Toplumsal tabu
- Meslektaşlar arasında ve kuruluşlar içinde tabu

BÖLÜM 2

Anlatıda değişim: Engelli Bireylerin Cinsellięine Olumlu Bir Yaklaşım

Cinsel eğitim, engelli çocukların ve gençlerin cinsel gelişimlerini destekler, sağlıklarına ve refahlarına katkıda bulunur.

Daha önce de belirtildiği gibi, engelli bireylerin cinselliğine ilişkin toplumsal yanlış algı, sınırlı destek ve kaynaklar, eğitimsiz personel ve yetersiz materyaller dahil pek çok engel mevcuttur. Ek olarak, engelli kişilerin genel sağlığı ve refahıyla ilgili birbiriyle yarışan öncelikler nedeniyle cinsel ve duygusal konular daha az önemli görülüyor.

Birçoęu uygun bir eğitim, yani onların güçlendirilmesine, ihtiyaçlarına ve gelişimlerine uyarlanmış ve yönlendirilmiş bir eğitim alamıyor.

Zihinsel engelli gençleri güçlendirmek, onların ihtiyaçlarını, isteklerini ve görüşlerini ifade etmelerine yardımcı olmak için cinsel eğitim stratejileri ve araçları geliştirilmelidir. Bireysel ihtiyaçlarını ve öğrenme yeteneklerini karşılayacak şekilde uyarlanabilir bir şekilde yapılmalıdır.

- Cinselliğe **olumlu bir yaklaşım**, yalnızca cinsel sağlık ve korunma ile ilgili konulara odaklanmayı değil, aynı zamanda tatmin edici bir cinsel yaşamın ve zevkli cinsel deneyimlerin desteklenmesini de vurgulamayı gerektirir.
- **Güçlendirme** dikkatin merkezinde olmalıdır. Bu, zihinsel engelli bireyi desteklemek ve onları cinsel sağlıkları ve cinsellikleriyle ilgili bilinçli kararlar verebilmeleri için ihtiyaç duydukları araçlarla donatmak anlamına geliyor. Aynı zamanda soru sormalarına veya destek almalarına ve hizmetlere erişmelerine olanak sağlamayı da içerir.
- Aynı zamanda gençlik çalışanlarının rollerini anlamaları ve zihinsel engelli bireye cinselliği olumlu bir yaklaşımla öğretmeleri için **olumlu yapının, destek mekanizmalarının, materyallerin, yönergelerin ve eğitimlerin** varlığını da içerir.

Gençlik çalışanlarına, zihinsel engelli bireylerin cinsel ve duygusal ihtiyaçlarını, isteklerini ve beklentilerini dile getirmelerini nasıl teşvik edebilecekleri konusunda öneriler

- **Sakin ve kabul gören bir ortamda cinsellik hakkında konuşmak için güvenli bir alan ve zamanında fırsatlar.**

Uygulamada: gençlik çalışanlarının proaktif olmaları ve gençlerin kendilerini tavsiye için başvurabilecekleri güvenilir hakemler olarak görmeleri için öğrenme fırsatları yaratmaları gerekir. Görüşmeler sırasında bahsedilen pratik uygulamalardan biri, konularla ilgili akran grubu etkinliklerinin uygulanması ve ardından daha derinlemesine tartışmalar için bireysel toplantıların yapılmasıydı.

- **Siyasi elçiler olarak eğitimciler ve sosyal hizmet uzmanları:** Engelli gençlerin cinselliği ve duygusal ilişkileri tabu değildir ve diğer konular kadar önemli sayılmalıdır.

Uygulamada: Tüm paydaşların farkındalık yaratmaya ve tartışmayı teşvik etmeye davet edildiği etkinliklerin düzenlenmesi buna bir örnek olabilir.

- **Olumlu ve ilerici bir eğitim planının hazırlanmasında ebeveynlerin/velilerin katılımı.**

Bu önemli bir unsurdur, zira eğitimcilerin gençlerin gelişim düzeyi, kültürel ve ailesel kökenleri gibi faktörleri dikkate alması gerekir. Bir güven ortamının oluşturulması esastır. Bu aynı zamanda ailelerin ve eğitimcilerin/bakıcıların sorumluluğu birbirlerine yüklediği durumların önlenmesine de yardımcı olacaktır.

Uygulamada: Hizmet sağlayıcılar gençlik çalışanlarına, sorumlulukların paylaşımı ve ilerici bir eğitim yaklaşımı geliştirme konusunda ebeveynlerle açık bir diyalog kurmalarına yardımcı olacak yönergeler sağlamalıdır.

Gençlik çalışanlarına, zihinsel engelli bireylerin cinsel ve duygusal ihtiyaçlarını, isteklerini ve beklentilerini dile getirmelerini nasıl teşvik edebilecekleri konusunda öneriler

- Kişisel bir yaklaşım: Gençlik çalışanlarının, birlikte çalıştıkları gençler hakkında, çevrelerindeki ortam, konuyla ilgili duyarlılıkları ve deneyimleri de dahil olmak üzere mümkün olduğunca çok şey öğrenmeleri.

Uygulamada: Gençlik çalışanları genellikle birlikte çalıştıkları gençleri tanıma konusunda benzersiz bir konumdadır. Ancak ek çalışma gerekli olabilir. Ebeveynlerin/vasilerin katılımı, kişisel ortamları hakkında daha fazla bilgi edinmek için çok önemlidir. Oyunlar ayrıca bir gencin hassasiyetleri ve kişisel deneyimleri hakkında daha fazla bilgi edinmenin iyi bir yolu olabilir.

- **Uyarlanabilir bir öğrenme yaklaşımı:** Gençlik çalışanları her zaman engelliliklerin ve öğrenme yeteneklerinin çeşitliliğini dikkate almalıdır. Akran tartışması belirli konuların tanıtılması ve tabuların yıkılması açısından iyi bir yaklaşım olabilirken, her gencin uygun ve erişilebilir cinsellik eğitimi almasını sağlamak için bireysel öğrenme stratejileri gerekli olabilir.

Uygulamada: gençlik çalışanları hangi araçların en uygun olduğuna karar vermelidir. Yaratıcılık ve uyarlanabilirlik çok önemlidir. Aşağıda kullanılabilecek tekniklere bazı örnekler **verilmiştir:**

- Örneğin çizimler yoluyla proaktif davranışı teşvik edin.
- Soyut kavramlar yerine somut örnekler ve kelimeler kullanın.
- Anlamayı ve teşviki artırmak için resimler, çizgi romanlar, kitaplar, dergiler veya mangalar gibi görsel unsurları kullanın.
- Örneğin çizimler, etkileşimli etkinlikler ve oyunlar yoluyla proaktif davranışı ("yaratarak inşa etme") teşvik edin.

Gençlik çalışanlarına, zihinsel engelli bireylerin cinsel ve duygusal ihtiyaçlarını, isteklerini ve beklentilerini dile getirmelerini nasıl teşvik edebilecekleri konusunda öneriler

- **Merkezde Engelli gençler:** Gerçekten etkili, kişisel ve uyarlanabilir bir yaklaşımın sağlanması için gençlerin geliştirme ve uygulama sürecine doğrudan dahil olmaları gerekir. Malzeme ve araçların görüş, istek ve beklentileri dikkate alınmalı ve geliştirilmeleri için sürekli değerlendirilmelidir. Gizlilik garanti edilmelidir.

- **Yeni araştırma konularını teşvik edin ve sosyal hizmetiniz arasında sürekli eğitimlerin savunuculuğunu yapın.**

Uygulamada: Gençlik çalışanları, araştırma projelerinin uygulanmasına katılarak ve daha ileri eğitim arayarak ilgilerini ve bağlılıklarını göstermelidirler.

- **Zihinsel engelli gençleri sürekli olarak konuşmaya ve isteklerini, ihtiyaçlarını ve beklentilerini ifade etmeye teşvik edin.**

Uygulamada: Gençlik çalışanları bunu, örneğin haklarını savunan, istek ve ihtiyaçlarını ifade eden kişilerin portresini çizebilecek storyboard'lar kullanarak yapabilirler. Ayrıca 'Desteklenen Karar Verme' mekanizmaları gibi mekanizmaların uygulanması da çok yararlı olabilir.

- **Dış aktörlerin desteğini kullanın:** Gençlik çalışanlarına eğitim sunmak ve aynı zamanda gerektiğinde gençlere doğrudan destek sağlamak için seks terapistleri veya diğerlerinin desteğini kullanın.

Kaynakça

- Jahoda, A., & Pownall, J. (2014). Sexual understanding, sources of information and social networks; the reports of young people with intellectual disabilities and their non-disabled peers. *Journal of Intellectual Disability Research*, 430-441.
- Michielsen, K., & Brockschmidt, L. (2021). Barriers to sexuality education for children and young people with disabilities in the WHO European region: a scoping review. *Sex Education*, 674-692.
- Sexual and reproductive health and rights. Retrieved from UN (OHCHR):
<https://www.ohchr.org/en/women/sexual-and-reproductive-health-and-rights>
- Sexual Health Education for Young People with Disabilities: Research and Resources for Educators. (2016). Retrieved from Advocates for Youth:
<https://www.advocatesforyouth.org/resources/fact-sheets/sexual-health-education-for-young-people-with-disabilities/>

Kaynakça

- Sexuality & Disability. (2007). Retrieved from Irish Family Planning Association:
https://www.ifpa.ie/sites/default/files/documents/briefings/disability_and_sexuality_briefing_report.pdf
- What's a Social Story?. Retrieved from Carol Gray: Social Stories:
<https://carolgraysocialstories.com/social-stories/what-is-it/>
- Young Persons with Disabilities: global study on ending gender-based violence, and realising sexual and reproductive health and rights. (2018). Retrieved from UNFPA:
https://www.unfpa.org/sites/default/files/pub-pdf/Final_Global_Study_English_3_Oct.pdf
- United Nations Convention on the Rights of Persons with Disabilities (UNCRPD) :
<https://www.un.org/development/desa/disabilities/convention-on-the-rights-of-persons-with-disabilities/convention-on-the-rights-of-persons-with-disabilities-2.html>.

Daha ileri gitmek için

- **Bu Araç Seti, bu proje kapsamında üretilen diğer çıktılarla aynı anda okunmalıdır.** Bunlardan biri, gençlik çalışanlarını ve bakıcılarını **Oyuna Dayalı Öğrenme Faaliyetleri (GBLA)** ile tanıştırmak ve onlara ilgili cinsel ve duygusal eğitimi vermeleri için uyarlanabilir bir araç sağlamak üzere oluşturulan, zihinsel engelli gençlere yönelik olarak hazırlanmış bir Oyunlar Özetidir. Oyunlar Özeti gençlik çalışanları ve bakıcılar tarafından zihinsel engelli gençlere uygun cinsel ve duygusal eğitim sunmak için kullanılabilecek oyunların somut örneklerini ve iyi uygulamalarını sağlamak da dahil olmak üzere, Araç Setini birçok yönden tamamlamaktadır.

TEŞEKKÜRLER !

